

Emelt szintű írásbeli mintafeladatsor 2

Szerző dezs

Filozófia

Filozófia
Emelt
szintű írásbeli mintafeladatsor
„A”
rész

1.

Melyek
a platóni erények a
következők közül:
bátorság, józan
önmérséklet,
bölcesség és
igazságosság?

A.

az
igazságosság

B.

a bölcesség

C.

mindegyik

2.

A

józan ész közös mindenkiben

Descartes szerint. Hogyan lehetséges mégis, hogy
eltérő vélemények vannak?

A.

a
tudás más, mint a vélemény

B.

nincsenek
eltérő vélemények

C.

gondolatainkat
eltérő úton vezetjük

3.

Melyik

csoportba tartozó

művek keletkeztek a 19. században?

A.

A

pozitív filozófia tanfolyama, Vagy-vagy,
Tézisek

Feuerbachról

B.

Logikai-filozófiai

értekezés, Lét és idő, A

tudományos forradalmak szerkezete

C. A posztmodern állapot, A

világ mint akarat és képzet,

A

fenomenológia eszméje

4.

A

nyelvjáték fogalma melyik
filozófushoz kapcsolható?

A.

B. Russell

B.

Wittgenstein

C.

Nietzsche

(kérdésenként

5 pont)

"B”

rész

Nevezze

meg az idézett művek szerzőjét és

értelmezze röviden az idézetek

által

felvetett filozófiai problémákat!

1.

"Ámde

miképpen van ez a két idő, múlt

és jövő, ha a múlt már

nincsen és a jövő még

nincsen? A jelen pedig, ha mindig jelen maradna, s nem zuhanna a

múltba, nem

idő volna, hanem

örökkévalóság. Ha

tehát a jelen csak úgy lehet idő, ha

múltba

hanyatlik, miképpen mondjuk róla, hogy

létezik?"”

(10 pont)

2.

"A

társadalmi szerződéssel az ember

elveszíti természetes

szabadságát és azt a

korlátlan jogát, hogy mindent a

magáévá tegyen, amit

csábítónak talál,

és amit

meg tud szerezni, cserébe elnyeri a polgári

szabadságot, és jogot szerez minden

fölött, amit birtokol.”

(10 pont)

3.

"Minden

eddigi lény alkotott valami önmagán

túlmutatót: épp ti volnátok

hát apálya

ennek a nagy dagálynak, és inkább

visszatérnétek az állathoz, semhogy

felülkerekedjétek az emberen?"”

(10 pont)

"C”

rész

Fejtse ki a három

esszékérdés egyikét minimum

két oldal terjedelemben! (Az

esszé

megírásához
használható a
szöveggyűjtemény, vagy a megkapott
szövegrészlet).

1.
Hogyan
értelmezhető az a
platóni kijelentés, miszerint csakis a
filozófusokat „szabad az állam
élére
állítani”?
(Megadott
műrészlet: Platón Állam c.
munkája; 476c-535a)

2.
Kant „kopernikuszi
fordulata”. A
racionalizmus álláspontjának
újrágondolása az empirizmus
kihívásának
hatására
(Megadott
műrészlet: Kant: A tiszta ész
kritikája. Előszó és
Bevezetés)

3.
A
metafizikai kérdezés
(Megadott
műrészlet: Heidegger: Mi a metafizika?)
(50 pont)

Értékelési
útmutató az
írásbeli mintafeladatsorhoz
„A”
rész

1.
C
2.
C
3.
A
4.
B

feladatonként
5 pont, összesen 20 pont

„B”
rész

1.
Szent Ágoston:
Vallomások.
Kulcsfogalmak,
megállapítások: Az idő
problémája. 3 idődimenzió;

múlt: emlékezés, jelen:
szemlélet/cselekvés, jövő:
várakozás. A „folyó
időtartam” a jövőből érkezik, a
jelenen keresztül a múltba illan el. Az idő a
lélek kiterjedése.

2.

Rousseau: A társadalmi
szerződésről avagy a politikai jog elvei.
Kulcsfogalmak,
megállapítások: A
társadalmi szerződés mint
megállapodás. Rousseau
szakítása a
klasszikus természetjogi tradícióval,
a történelmi fejlődés, az
államhatalom
megfosztja eredeti természetétől az embert. A
társulás ideális formája:
„az
egyén egyesül a többiekkel, de
éppolyan szabad marad, mint amilyen azelőtt
volt.” A polgári állapot jellemzői.

3.

Nietzsche: Imígyen
szóla Zarathustra.
Kulcsfogalmak,
megállapítások: Az Übermensch
és a tömeg, az
értékalkotó ember és a
mindennapiság közönyébe
süllyedt ember viszonya.

Feladatonként

10 pont az alábbi bontásban:

A
szerző felismerése:

3
pont

Értelmezés:

7 pont

Összesen:

30
pont

„C”
rész

Értékelhető elemek:

(A lehetséges

válaszokat jelöli, nem

kötelező minden elem megléte. A * jel
értékelhető pontszámot jelent.)

1. A filozófusoknak, vagyis
hozzáértő embereknek kell az államot
kormányoznia.

*** A filozófusok

képesek az államot a jó

ideájának szemlélése

következtében a megfelelőre

formálni és megalkotni az állam

törvényeit. ***

A

filozófiára fogékony ember, megfelelő nevelés eredményeképpen képes megismerni az ideákat. *** Valódi tudásra tesz szert, igazságos, jó felfogású és emlékezőtehetségű. *** A filozófus jellem romlásához vezető tényezők: önhittség, gazdagság, túlzott elismertség, szofisták káros nevelő hatása. ***

Ellenvetés: a

filozófusok haszontalanok az állam számára. ***

Az

előítéletek gyökerei és felszámolása. *** Lehetséges utalások Platón és Arisztotelész államfelfogásának különbözőségére, ***** a reneszánsz irodalomra, ** Raffaello Az athéni iskola c. festményére. ***

2. Kopernikusz: a

geocentrikus szemlélet felváltása a heliocentrikus szemlélettel, nem az álló Föld körül keringenek az égitestek (a Nap, a csillagok), hanem a Föld

kering a Nap körül. **** Kant

szemléletváltása a

metafizikában: a racionalizmus és az empirizmus

kritikája, a

régi elméletek szerint ismereteink

igazsága a megfigyelt tárgy

tulajdonságaiból

származott. ****

Kant szerint az a

priori (minden tapasztalattól független)

ismereteink a saját megismerő

képességünkről szólnak. *** Ismereteink

a tárgyakra vonatkoznak, ahogyan számunkra

adottak, a tapasztalatra (Ding für

uns, phenomenon). ****

A dolgok

önmagukban, az emberi tapasztalattól

függetlenül léteznek (Ding an sich,

noumenon), ***

rájuk nem vonatkozhat

emberi tudás. Kant reménye: a metafizika a

tudomány biztos útjára lép.

** A

tudomány határai: a tiszta,

spekulatív ész nem szólhat a

tapasztalaton túli dolgokról: Isten, szabad

akarat, halhatatlan lélek. ***

A

kanti kritikai fordulat: a megfigyelt állítja

középpontba, Kopernikusznál

éppen ellenkezőleg, az ember kikerül a

világegyetem centrumából. *** A

priori ismeret csak az emberi

megismerő képességből származhat, de ebből nem következik az alkalmazkodás iránya.

** Lehetséges, hogy nem a külvilág és a tudat illeszkedik egymáshoz, hanem mindkettő valami harmadikhoz. Pl. a logikai szükségszerűséghez. ** Ha a tárgyak illeszkednek is megismerő képességünkhöz, nem biztos, hogy lehetséges a priori ismeret. **

3. A metafizikai kérdés:

1. Minden egyes kérdés átfogja a metafizika problémájának egészét. **

Filozófiatörténeti

utalások: Mi az, ami létezik? Mi a létező? Mi a dolgok valódi természete? – Pl. preszókratikusok, Platón, Arisztotelész. ****

2. A kérdező maga is jelen van a kérdésben, kérdéssé lesz téve. **

Heidegger szerint a metafizikai kérdést az egészen belül és a kérdező jelenvalólet (Dasein) helyzetéből kiindulva kell feltenni. ***

Jelenvalóletünket a tudomány határozza meg. *

A diszciplínák sokfélesége ellenére, minden tudományban magához a létezőhöz viszonyulunk, az adott dologban rejlő lényegihez kerülünk közel. *** Az ember, egy létező a többi létező között, betör a tudomány révén a létező egészébe. **

A metafizika Leibniztól örökölt alapkérdése:

Miért van egyáltalán létező, nem pedig inkább Semmi?

*** A Semmire vonatkozó kérdés: nem parmenidészi értelemben fogja fel (a semmi nem létezik), nem a negációból származtatja. ***

A Semmi a létezéssel egyenrangú őszvalóság, minden létező határolt és véges, előfeltételezi a Semmit. ****

Az emberben a múlandóság révén tudatosulhat, legtisztábban a konkrét tárgyhöz/létezőhöz nem

köthető szorongásban nyilvánul meg. ** Utalás Kierkegaard művére. ** A

Semmi

tudata adja az ember transzcendenciáját.

** A Semmire

érzéketlen tudománnyal szemben, a

létezés egészének

előfeltételeit, a létezőn túlit kereső

metafizika tárgya a Semmi. *** Tudományfilozófiai

vonatkozások: a

metafizika kijelentései értelmetlenek,

állításai nem

verifikálhatóak. Pl.

Carnap. ****

Értékelési

szempontok és pontszámok:

.

filozófiatörténeti

tájékozottság,

problémafelismerés, a probléma

elhelyezése a filozófiai hagyományon

belül,

szövegértelmezési

készség

20 pont;

.

szövegalkotás, a

megfogalmazás

nyelvi szintje, adekvát fogalomhasználat, logikus

gondolatvezetés,

argumentációs készség, a

vizsgáló önálló

véleménye, kreativitása

20 pont

.

a kérdés

interdiszciplináris és

kultúrtörténeti

vonatkozásainak meglátása 10 pont;